

امّت مسلمان؛ دیروز، امروز

فراز و فرود در انسجام و اقتدار مسلمانان

غلامرضا گُلی زواره

گلی زواره، غلامرضا، ۱۳۳۷ -

امت مسلمان؛ دیروز، امروز، فردا و فرود در انسجام و اقتدار مسلمانان /

غلامرضا گلی زواره. قم: صحیفه خرد، ۱۳۸۶.
۲۸۰ ص.

ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۸۶۳۵-۴۹-۲ ریال ۳۰۰۰۰

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیفا.

کتابنامه به صورت زیرنویس.

۱. مسلمانان، ۲. وحدت اسلامی، الف. عنوان.

۸ الف ۸ گ / ۵ / ۲۳۳ BP

کتابخانه خرد

امت مسلمان؛ دیروز، امروز

فراز و فرود در انسجام و اقتدار مسلمانان

غلامرضا گلی زواره

ناشر: صحیفه خرد / نوبت چاپ: اول ۱۳۸۶

تیراژ: ۲۰۰۰ / لیتوگرافی: تیزهوش / چاپ: زیتون

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۶۳۵-۴۹-۲

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۹	پیش گفته‌ی نوشتار
۱۹	افق‌های تیره
۲۲	قلمرو آشفته
۲۵	طلوع تابناک
۳۰	نجات بشریت
۳۵	رحمتی برای جهانیان
۴۰	رویش فکری و فرهنگی
۴۳	باران رحمت
۵۴	بر نتابیدن فروغ عالم تاب
۶۵	بذرهای عظمت
۶۷	تمدن اسلامی
۷۶	فراز و نشیب
۸۳	موقعیت جغرافیایی
۸۹	ویژگی‌های جمعیتی
۹۳	منابع عمومی و ثروت‌های طبیعی
۱۰۰	برتری‌ها و امتیازات
۱۰۴	دلایل رکود
۱۱۶	گرفتاری و مشکلات:
۱۱۶	۱- فقر و شکاف اقتصادی
۱۱۷	۲- زخم خونچکان فلسطین
۱۲۴	۳- لبنان مقاوم اما مظلوم

- ۴- افغانستان با ملتی رنج دیده ۱۳۳
- ۵- عراق هویت مورد تهدید ۱۳۶
- ۶- جامو و کشمیر بهشت خونین ۱۴۴
- ۷- چچن اینگوش قلمرو مقاومت ۱۴۶
- ۸- قبرس مشکل اتحاد ۱۴۸
- ۹- جمهوری عربی صحرا راه طولانی استقلال ۱۴۹
- ۱۰- سودان آتش جنگ داخلی ۱۵۰
- ۱۱- سومالی، اختلافات خونین ۱۵۳
- تنگناهای اقلیت‌های مسلمان ۱۶۱
- ۱- فشارهای سیاسی ۱۶۴
- ۲- تنگناهای اجتماعی ۱۶۶
- ۳- دشواری‌های فرهنگی، آموزشی و پرورشی ۱۶۸
- زمینه‌های بحران ۱۷۰
- ۱- توطئه‌های استکباری ۱۷۰
- ۲- عدم عدالت ۱۷۲
- ۳- دیدگاه‌های غرب نسبت به مسلمانان ۱۷۴
- ۴- نظریه‌ی برخورد تمدنها ۱۷۸
- ۵- جهانی شدن ۱۸۵
- طرح خاورمیانه جدید ۱۸۷
- نویدها و امیدها ۱۹۸
- انقلاب اسلامی و تجدید حیات دینی ۲۰۳
- دگرگونی در یک نظریه علمی ۲۰۶
- خیزش‌های معنوی و نگرانی غرب ۲۰۹

۲۱۳	انسجام ملل اسلامی، عامل نیروبخش
۲۲۰	سازمان کنفرانس اسلامی
۲۲۷	سازمان آیسکو
۲۲۹	سازمان عمران منطقه‌ای
۲۳۲	انجمن ملل جنوب شرقی آسیا (آسه آن)
۲۳۳	اتحایه‌ی عرب (الجامعة العربیة)
۲۳۵	شورای همکاری خلیج فارس
۲۳۷	سازمان وحدت آفریقا
۲۳۹	تشکل اقتصادی کومسا
۲۴۱	اتحادیه‌ی مغرب بزرگ عربی
۲۴۵	جنبش عدم تمهد
۲۴۶	سازمان اوپک
۲۴۹	پیش به سوی بازار مشترک اسلامی
۲۵۳	ضرورت ایجاد یک تشکل وسیع اقتصادی
۲۵۷	موانع و مشکلات اتحادیه اقتصادی اسلامی
۲۶۰	جامعه مسلمانان و جهان غیر مسلمان
۲۶۸	نور الهی خاموش نمی‌شود
۲۷۲	به سوی تفاهم اسلامی
۲۷۵	کوشش و رویش
۲۸۰	از این نویسنده

پیش گفته‌ی نوشتار

قال رسول الله (ص): الاسلام يعلمو ولا يعلمی علیه^۱.

قال الصادق (ع): الفتح لاهل القبلة^۲

حکمت الهی بر این تعلق گرفت که در پس ظلمتی غلیظ، خورشیدی درخشان بر عرصه‌های حیات انسانی پرتو افشانی کند و بذره‌های فضیلت، معرفت و معنویت را در جای جای این کره‌ی خاکی بارور گرداند، انسان را متخلق به اخلاق الهی نماید و افشار گوناگون فراموش شده در زیر انبوهی از امتیازات طایفه‌ای، نژادی و طبقاتی را هویتی اصیل ببخشد، آن شمس تابناک، بعثت نبی اکرم و خاتم پیامبران حضرت محمد (ص) بود که اگرچه در افق حجاز طلوع کرد ولی شعاعش همه‌ی آفاق انسانی را در نور دید. همانگونه که تولدش مظاهر ستم، شرک و نادانی را در معرض زوال قرار داد؛ برانگیختگی آن وجود جساوید، سرچشمه‌ی خیر و برکت برای جوامع بشری بود.

همان کسی که عصاره‌ی آفرینش، خلاصه‌ی خلقت و قاموس تمامی فضایل است و وارث کاروانی از فرستادگان الهی است که در ترویج یکتاپرستی و رسانیدن پیام توحید به انسان‌ها می‌کوشیدند.

خداوند او را در میان اُمّی‌ها مبعوث نمود ولی بشریت تا ابدیت در برابر علم

۱- اسلام برتری می‌یابد و چیزی بر آن برتری نمی‌یابد. (تحریرالوسیله، امام خمینی (ره)، ج اول، ص ۴۸۵).

۲- پیروزی، مخصوص اهل قبله (مسلمانان) است.

لذنی و افاضی اوناتوان است اگرچه گیتی همه آنها را دانشور، حکیم و ادیب بزاید. آن روز که رسول اکرم (ص) از غار حراء به سری مکه آمد در حالی که دنیای درونش، دگرگون شده و با دریای غیب و ملکوت اتصال یافته و از فیوضات الهی لبریز شده بود و فریاد بر آورد: **قولوا لا اله الا الله تفلحوا**، سنگ بنای آیین اسلام نهاده شد که در روزهای اول برخلاف امواج پر سر و صدای جهان، از چهار دیواری خانه‌ای که تنها حضرت محمد (ص)، حضرت علی (ص) و خدیجه (س) را در برمی گرفت تجاوز نمی‌کرد؛ اندکی طول نکشید که امواج وحی به سایر خانه‌های مکه سرایت کرد و بعد از حدود ده سال به مدینه رسید و در مدت کمی به سایر نقاط عربستان امتداد یافت و در کمتر از نیم قرن دامنه‌اش سراسر جهان آن روز را فرا گرفت و آوایش تمامی گوش‌ها را نوازش داد.

این حرکت مقدس به موازات آن که روبه وسعت و گسترش نهاد؛ بر قوت، اُبّهت و عظمت خود افزود، سرزمینی از جهان را نمی‌توان یافت که خورشید محمدی در آن نفوذ نکرده باشد و اکنون هم این گسترش تدریجی با توانی فوق‌العاده ادامه دارد:

آیینی چنان زنده که فرهنگ‌های جهان را در خود جذب و خرده‌های نیرومند متفکران، حکما و مشاهیر علوم گوناگون را در پیشگاه خود خاضع و حتی انصاف و اعتراف مخالفان و دشمنان را برانگیخت و پیوسته در حال رشد و نمو است و یک و نیم میلیارد نفر را مطیع خویش ساخته است.

این عظمت اعجاب برانگیز چیزی نیست جز اینکه باید بگوئیم از کانون وحی منشأ گرفته و پیام خداوند را برای بشریت در تمامی عرصه‌های فردی و اجتماعی دارد و هدفش سعادت و هدایت آحاد انسانی است.^۱

۱- نک: سیری در سیره نبوی، شهید مرتضی مطهری، ص ۳۰-۲۶.

از ویژگی‌هایی که دین اسلام را از دیگر ادیان تفکیک می‌نماید این است که خیلی سریع پیشرفت کرد در حالی که به قول لامارتین، شاعر فرانسوی، پیامبری آن را بنیان نهاد که از نظر امکانات مادی، قدرتی در اختیار نداشت و حتی نزدیک‌ترین افراد خاندانش با او به ستیز برخاستند، همکار و همدستی نداشت، در بستری از سختی‌ها و مشقت‌های جانکاه افرادی تدریجاً به او ایمان می‌آوردند که فرساینده‌ترین شکنجه‌ها را تحمل می‌کردند.

اگر اهمیت هدف را با فقدان وسایل و وجود انبوهی از مخالفان و کارشکنان و سرعتی که این آیین به مقصد خود رسیده، در نظر بگیریم، نمی‌توان برای اسلام نظیری آورد و این اعتراف مورخان و متفکران مسیحی است؛ تاریخ هم این واقعیت را آشکارا تأیید می‌کند. شخصیت و خلق و خوی رسول اکرم (ص) و نیز عمق جاذبه، زیبایی‌های معنوی و محتوای حیرت آور قرآن، این پیشرفت شگفت‌انگیز را سبب شده است و به قول قرآن اگر پیامبر اخلاقی خشن داشت مسلمانان از اطرافش پراکنده می‌شدند:

وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْتَفَضُوا مِنْ حَوْلِكَ ۚ

البته آن حضرت در مسایل فردی و شخصی و امور جزئی و قابل اغماض ملایمت داشت نه در بنیادها و اصول و کلیات و اگر کسی قوانین الهی را نقض می‌کرد با صلابت با وی برخورد می‌نمود و به هیچ عنوان در برابر خلاف‌های افراد، از خویشتن انعطاف نشان نمی‌داد.

اسلام آیینی است جامع و شامل تمامی شئونات زندگی بشر (ظاهری و معنوی)، و نظامی پویا، باطروات و کاربردی پدید آورده، از این روی معنا را در ماده، باطن را در ظاهر، آخرت را در دنیا و مغز را در پوست و هسته را در پوسته

نگهداری می‌کند.

روشن است بعد از رسول الله حافظی باید باشد تا شریعتی اینگونه را از گزند اختلاف، تحریف، کذب و امثال آن حفظ کند و ضامن بقای آن باشد و جز امام معصوم نمی‌تواند جانشین راستین و افسین پیامبر باشد. اوست که رموز و دقایق قرآن را بیان می‌کند، نگهبان قانون الهی و صیانت کننده سنت رسول خداست و مردم به او اعتماد می‌کنند و در صورت اختلاف به وی مراجعه می‌نمایند و با جان و دل بر فرمانش گردن می‌نهند.

به جهت همین پیوستگی قرآن و امامان است که پیامبر (ص) در آخرین روزهای زندگی می‌فرمود: **أَنْتَ تَارِكٌ فَيْكُمْ الثَّقَلَيْنِ كِتَابُ اللَّهِ وَعِتْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضَلُّوا أَبَدًا وَإِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا.**^۱

یعنی: من در میان شما دو امانت می‌گذارم، یکی کتاب خدا و دیگری عترت و اهل بیت خودم، مادام که به این دو تمسک جوئید گمراه نخواهید شد، این دو یادگار من هرگز از هم جدا نمی‌شوند. از این روایت که با سند قطعی در منابع شیعه و سنی نقل شده به خوبی بر می‌آید که امام و قرآن برای جامعه لازم و ملزوم یکدیگرند.

اما متأسفانه امت اسلامی از این میراث گرانبهای پیامبر فاصله گرفت و با وجود آن که هر یک از ائمه مرزبان دین خدا، مدافع حریم اسلام و حامی مؤمنان بودند و آن فروغ‌های جاویدان یک لحظه از حراست موضع حق غفلت نورزیدند و با قدرت‌های فاسد زمان خود به مبارزه پرداختند، سختی‌های زیادی را به جان خریده و آخرالامر جان و هستی خویش را در این راه نهادند تا اسلام را زنده

۱- این حدیث را دانشمند بزرگ شیعه میرحامد حسین (متوفی ۱۳۰۶ هـ) از حدود دویست نفر از علمای اهل تسنن نقل کرده و مجموعه تحقیقات او در کتاب عبقات الانوار چاپ شده است.

نمایند و مشعل فروزان حق به خاموشی نگراید و فضیلت دفن نشود و پیام الهی در تمامی اعصار به گوش همه نسل‌ها برسد، اما در عرصه‌های سیاسی و اجتماعی قدرت ظاهری را در اختیار نداشتند و امویان و عباسیان، زمامداری به شیوه قبل از اسلام یا قدرت‌های رومی و سلاطین ایران را احیا کردند که این روند برای امت اسلامی آسیب‌زا و پر عارضه گردید و بشریت روزی را به نظاره نشست که نگرانی‌های پیامبر از حوادث آینده، جامه عمل به خود پوشید و امت روی برتافته از امام، خود را از درک نعمتی سترگ که برای استمرار رسالت پیش‌بینی شده بود، محروم ساخت.

جهانی بودن و جاویدان ماندن دو ویژگی رسالت پیامبر اکرم (ص) می‌باشد که نشان می‌دهد اسلامه عقیده‌ای است فراتر از مرزها، سرزمین‌ها، طوایف قومی و زبان و نژاد که قرآن به این نکته تصریح دارد.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ^۱

یعنی ما (ای پیامبر) تو را جز این که عموم بشر را (به رحمت خداوند) بشارت دهی و (از عذابش) بیم دهی، نفرستادیم ولیکن اکثر مردم از این حقیقت آگاهی ندارند و یا این که خطاب به رسول خدا (ص) می‌فرماید:

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا^۲

(ای فرستاده‌ی ما) بگو به مردم که من (بر تمام شما انسان‌ها) رسول خدایم. دلیل این عمومیت آن است که مبانی تشریع و احکام اسلامی با سرشت و فطرت آدمیان انطباق کامل دارد و روح، فکر و هدف مشترک جوامع را به سوی همگونی فرا می‌خواند. تحمیل این آیین بر همه، کاری است که پیش از همه قرآن

۱- سوره‌ی سبأ، آیه ۲۸.

۲- سوره‌ی اعراف، آیه ۱۵۸.

آن را نفی کرده است: لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ^۱. جهاد اسلامی برخلاف آن چه دشمنان نظر داده‌اند، کشورگشایی و سلطه جویی بر ملت‌های مغلوب نمی‌باشد بلکه کوششی است در سطح جهانی برای آن که اهل بغی و طاغوت از رشد یافتگان و هدایت شدگان تفکیک گردند و انسان‌ها از اسارت ستمگران و متجاوزان رهایی یابند و اصولاً دعوت پیامبر و مسلمانان صدر اسلام بر تسخیر و دگرگونی روان‌ها و تحول قلوب تکیه داشت و نه بر افزایش قلمروهای جغرافیایی و اقلیمی و چون ارزش‌های اسلامی و تعلیمات محمدی در آن مقاطع تاریک موافق خواست‌های اصیل و صلاح و فلاح نوع بشر و پاسخگوی نیازهای معنوی، عاطفی، و سیاسی و اجتماعی آنان بود، به زودی مورد استقبال مردمان جهان قرار گرفت و هنوز بیش از پانزده سال از رحلت نبی اکرم (ص) نگذشته بود که امت مسلمان از یک سو به سواحل اقیانوس اطلس در جنوب غربی اروپا و شمال غربی آفریقا و از سوی دیگر به چین و آسیای جنوبی رسیده و فرمانروای سه قاره‌ی مهم و صاحب بزرگ‌ترین قدرت جهانی برای چند قرن متوالی شناخته شد. آنان آیینی داشتند که برای ساکنین این قلمرو وسیع و متنوع کافی و جامع بود و دینی را انتشار دادند که هر لحظه با طراوت و توأم با نشاط بوده و همچنان در حال پیشرفت می‌باشد.

پیروی مسلمین از موازین شرعی، ارزش‌های قرآنی و سنت محمدی و کوشش آنان برای گام نهادن به صراط مستقیم و حرکت به سوی کمالات ملکوتی و نیز همکاری و تعاون آنان در چهارچوب قوانین الهی و توجه به فضایل معنوی و رنگ باختن مسایل قبیله‌ای و نژادی و امتیازات اجتماعی در برابر تقوا و ایمان، از آنان امتی متحد، هماهنگ و هم جهت ساخت و این انسجام و همگرایی راه را

برای بالندگی، عظمت و اقتدار آنان فراهم نمود.

تاریخ اسلام از نظر وفور زیبایی‌های معنوی، جلوه‌های ایمانی و معرفتی بی‌نظیر است و از حماسه آفرینی، کاوشگری، ابتکار، نبوغ و علو فرهنگی و علمی سرشار است و تجلیات انسانی به وفور در آن مشاهده می‌گردد و اگر هم مسلمان‌ها از این فرازاها و افتخارات فاصله گرفته‌اند دلایل آن را باید در عوامل بیرونی و یا جدایی‌گزینی از سرچشمه‌های اصیل قرآنی و اسلامی جستجو نمود.

دلیل امتیاز اسلام بر مسیحیت این است که مسلمانان تا آن روزی که ولو به طور نسبی طبق قرآن و سیره نبوی عمل می‌کردند، پیشرفته‌ترین ملت‌های جهان بودند. شهید مطهری یادآور شده است:

«به اتفاق تمام اهل تحقیق، از ابتدای ظهور اسلام تا قرن پنجم و بلکه قرن ششم هجری مشعلدار تمدن و فرهنگ جهان؛ جهان اسلام بوده است، اسلام بود که از قطعه‌ها و تکه پاره‌ها و از مواد متلاشی شده تمدن‌های مختلف مایه‌ای ساخت و از این مایه حقیقتی به نام «تمدن و فرهنگ اسلامی» به وجود آورد و در آن وقت دنیای مسیحیت در نهایت توحش و بربریت زندگی می‌کرد»^۱.

ایشان در جای دیگر می‌گویند:

اسلام خود بنیان‌گذار یک تمدن عظیم است و در تاریخ افتخارآمیز خود دانشگاه‌ها به وجود آورد و دانشمندان نابغه به جهان تحویل داد و به علم و تمدن کمک فراوان کرد؛ آن چه درباره‌ی اسلام صادق است، درست ضد آن چیزی است

که درباره‌ی کلیسا صادق می‌باشد. کلیسا نه تنها تمدنی به وجود نیاورد بلکه تمدنی را که به او گرویده بود فاسد کرد ولی اسلام خود تمدن درخشانی به وجود آورد و به جهان عرضه داشت. اسلام تنها دینی است که توانسته خود بنیان‌گذار یک تمدن همه جانبه بشود. به قول شیخ محمد عبده: اروپا از آن روزی که مذهب خویش را رها کرد جلو رفت و ما از آن روزی که مذهب خویش را رها کردیم عقب رفتیم^۱.

البته مبادی تمدن اسلام با مبادی تمدن غربی تفادت دارد و اسلام قانون گذاری را مختص خداوند می‌داند و رسول اکرم (ص) شارح آن است.

کم کم مسلمین به رخوت و تفرقه و عافیت طلبی روی آوردند و پیروی از دستورات الهی را ترک کردند و در نتیجه سیر ترقی آنان متوقف گشت، اقیانوس معارف و علوم مسلمین که جهان بشریت را سیراب می‌کرد به صحرایی کم آب تبدیل شد و امت مسلمان از رهبری فکری و فرهنگی جهان ساقط گردیده و علوم و تمدن و نیروهای سیاسی آن رو به افول رفت، در همین هنگام تمدن غربی که بر اثر جنگ‌های صلیبی و رفت و آمد میان شرق و غرب، انتشار سفرنامه‌ها و ترجمه‌های علوم مسلمانان و رابطه‌ای که با تمدن آندلس پیدا کردند، پرچم رهبری جهان را تصاحب کرده و به واسطه سلطه‌گری، استعمار و غارت و نقشه‌های مژورانه قسمت اعظم جهان را مسخر خویش ساخت و مسلمین موقعی از خوابی چند قرن بی‌دار شدند که مشاهده کردند اغلب کشورهای اسلامی تحت استیلای بیگانگان درآمده و فرهنگ و بنیان‌های اصیل آنان در معرض تهدید و تهاجم دشمنان قرار گرفته است.^۲

۱ - سیری در سیره‌ی نبوی، همو، ص ۲۲ - ۲۱.

۲ - اسلام و تمدن غرب، ابوالاعلی مودودی، ص ۴۸ - ۴۷.

خوشبختانه در دهه‌های اخیر به برکت انقلاب اسلامی، رهبری امام خمینی و برخی جنبش‌ها و مقاومت‌های علما و مسلمانان مبارز، امت اسلامی حیات فرهنگی و سیاسی خود را باز یافته و اسلام ناب محمدی تأثیر عمیقی بر روند حرکت جهانی، گذاشته است و می‌رود که اقتدار خود را باز یابد. دنیای غرب به جای افشاندن بذر کینه و خصومت باید در رویکرد خود به جهان اسلام تجدیدنظر کند و تفاهم و تعامل سازنده با جهان اسلام را جایگزین مقابله با امواج بیداری اسلامی نماید.

مسلمانان نیز باید با خودباوری، اعتماد به نفس، بازگشت به خویشتن اصیل و دوراندیشی، نخست با از بین بردن عوامل تفرقه و تشتت زمینه‌های همکاری و انسجام بین خود را افزایش دهند و با آفت‌های خطرناکی چون سکولاریسم، ناسیونالیسم، خشونت‌گرایی افراطی، افکار خرافی و منجمد و فرقه‌گرایی مبارزه نموده و حیات نوین اسلامی و گسترش و تعمیق آن را سرعت ببخشند. کشورهای اسلامی نیز باید با برنامه‌ریزی و هم‌بستگی ضمن خروج از انفعال، زمینه اثربخشی را فراهم آورند تا تحقق این چشم انداز تسریع گردد. قرآن نوید می‌دهد: **وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ**^۱

در نوشتار حاضر، نگارنده کوشیده است چگونگی شکل‌گیری امت اسلامی را به دست مبارک وجود مقدس حضرت رسول اکرم (ص) مورد توجه قرار دهد و فرازاها و افتخارات جهان اسلام را یادآور گردد. نگرشی به موقعیت جغرافیایی این قلمرو و نگاهی به توانایی‌ها و امکانات مسلمانان از مباحث بعدی کتاب است.

همچنین دشواری‌ها، مشکلات و چالش‌هایی که این امت را تحت فشاری سخت قرار داده، مورد بررسی اجمالی قرار گرفته است. در ادامه بسترهای امیدوارکننده و اهرم‌های رهایی که با تقویت آنها می‌توان از گرفتاری‌ها و نگرانی‌های دنیای اسلام کاست، از نظر خواننده گذرانیده شده و در خاتمه به چگونگی مناسبات مسلمانان با مردمان جهان، اشاره‌ای گذرا گردیده است. امید است این مباحث مورد توجه علاقه‌مندان قرار گیرد. خدای را سپاس می‌گوییم در سالی که از سوی مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای به نام «اتحاد ملّی و انسجام اسلامی» نامگذاری گردیده، به این جانب چنین توفیقی را عنایت نمود.

غلامرضا گلی‌زواره

قم - تابستان ۱۳۸۶